

Kap 28 : ”Nätverket”

CG har med tiden skaffat sig ett oerhört omfattande kontaktnät, grovt räknat ett par tre tusen personer, ungefär det antal som Honoré de Balzac ansåg vara en lagom elit för ett land. Den mest heltäckande beskrivning av detta får man genom gästlistan till kronprinsessan Victorias vigsel i Storkyrkan den 19 juni 2010 (ungefär 1200 personer), den kortare gästlistan till bröllopfesten på Stockholms slott efteråt (ungefär 500 av de viktigare personerna) och olika publicerade namnlistor av vilka som ingår i CGs inre och yttre cirklar. Gästlistan till vigseln var (grupper som helt eller delvis utgick vid bröllopfesten efteråt inom parentes):

- Kungens familj
- Drottningens familj
- Daniel Westlings familj
- De nordiska ländernas statschefer: Danmark, Finland, Island, Norge (två kungar, två presidenter).
- Kvarvarande kungahus: Belgien, Japan, Jordanien, Liechtenstein, Luxemburg, Monaco, Nederländerna, Spanien, Storbritannien.
- Avsatta kungahus: Bulgarien, Grekland, f d Jugoslavien, Rumänien, Tyskland.
- Statsapparaten: Regering, (ledande Riksdagspersoner, Myndighetschefer & Landshövdingar).
- (Intresseorganisationer: Partier, Svenskt Näringsliv, SACO, TCO, Nobelstiftelsen, Riksidrottsförbundet, Sametinget).
- Sth:s & Gbg:s Opera, Konserthuset, SVT, TV4, Radio, Dagstidningar & ([hov]journalister.)
- Kungl Akademier & (Beskyddarskap)
- (Övriga: Anställda, Officianter vid vigseln & "den yttre cirkeln" bl a Industrialister).
- (Personliga vänner: "den inre cirkeln").
- Brudparets personliga vänner
- (Trossamfund)
- (Corps diplomatique)
- (Chargé d'affaire a.i.)

Sveriges mesta republikaner d v s vänsterpartiet och LO, vägrade komma även till detta bröllop. (Vänsterpartiets ledare Lars Ohly hade låtit montera upp en webbkamera i lägenheten där man under bröllopet kunde se honom lösa sudoku och koka kalops.) Mindre än hälften av de som närvarade vid vigseln fick rum på bröllopfesten.

CG och Silvia för kartotek över vilka personer de träffar. Informationen omfattar när, i vilket sammanhang och anteckningar. Detta mörkas. Normalt hänvisas till CGs goda personminne.

*

I motsats till Gustaf V och Gustaf VI har CG många personliga vänner och bekanta utanför hovet, så pass många att detta med ”personliga” nog är en överdrift: Gamla Broms- och Sigtunakompisar, håll-i-gång kompisar, familjekompisar, jakt- och naturkompisar o s v. Eftersom CG är uppväxt med adelsfamiljer och förmögenheter utgör börds- och penningadel en stor del av umgänget, men inte på långa vägar alla. CG har kontaktytor från uteliggare till Wallenbergare. CG är vänsäll. Oavsett om hans vänner gjort bort sig, förlorat förmögenheten eller alkoholiserat sig är de alltid välkomna. Så länge de inte missbrukar narkotika eller pratar med journalister förstås, då går yxan:

Punschklubben (Den Schwenska Punschklubben) är en kvarleva från skoltiden och träffas en eller två gånger per år för att äta ärtsoppa med punsch. Gruppen förkroppsligas av ambassadören och förre statssekreteraren Johan Nordenfalk. Dennes mor var hovdam hos prinsessan Sibylla och han själv var ordförande i både Riddarhuset och Jordägarförbundet (samt mäklarfirman Öhmans) och vice i Kungl Patriotiska Sällskapet och H.M. Konungens Jaktklubb. [Idén till klubben föddes november 1967 i Kungliga Livgardesskvadronens officersmäss. De är 13 medlemmar. Första torsdagen i varje månad

äter man ärter och dricker varm punsch hemma hos någon av de tretton. Man går i bokstavsordning och den som står i tur månaden därpå skall hålla ett föredrag vid mötet, precis som hos Rotary eller Lions. En gång om året har man stor bal med damer.⁸³² Vart fjärde år hålls ett jippo som kallas olympiaden.]

Krocketklubben (Royal Swedish Lawn Croquet Club) träffades förut en gång per månad men numera inte alls lika ofta, det är inte ens säkert att man spelar krocket. Medlemmar av krocketklubben får inte samtidigt vara medlemmar av punschklubben. Den hävdas vara maximerad till åtta personer. [Om någon lämnar klubben måste efterträdaren godkännas med 100-procentig majoritet. Klubben har förste och andre kartotekförare, justeringsman och kassaförvaltare. Det är en klubb för bara grabbar. Vi vill helst inte att damer skall vara med när vi träffas. Klubbmötena är inte så formella. Vi äter några mackor först och sedan spelar vi. Det är ofta rätt hårda fajter.⁸³³ Upphovet till klubben påstås vara att barnen vid Gustaf Vs krocketspel måste bära hans krocketklot. Medlemmarna klädde sig i klubbblazer med det broderade emblemet RSLCC. 1973 spelade klubben i slottets korridorer. 1975 på gräsplanen utanför Versailles slott. Därefter verkar den ha självdött.]

H.M. Konungens Jaktklubb är inte så liten som punsch- eller krocketklubben men väl så exklusiv med 197 medlemmar och månghundraåriga traditioner. Kungen är ständig ordf och har tungt inflytande över urvalet av medlemmar. Jaktklubbens syfte är att främja jakt och viltvård och varje år ordnas en sammankomst på slottet då medlemmarna får lyssna till ett aktuellt jaktföredrag. Många av punsch- och krocketklubbens medlemmar är även med i jaktklubben.

Ännu exklusivare är Ruter dam, Måndagsklubben, Sörmlands vänner & Gubbtolvan. De är en sorts frizoner där CG får tåla en brist på respekt: "Du ska inte tro att du är nåt bara för att du är kung". Medlemmarna träffas med eller utan CG för att ha roligt, hängla och supa vettet ur sig.

Till CGs officiella fester på Stockholms slott har de flesta varit välkomna. Sällningen till de privata festerna, t ex CGs och Silvias 50-årsfester på Drottningholm, har varit betydligt hårdare. Inbjudningar dit delas ut som en form av belöning.

CGs återkommande älgjakter är också mycket eftertraktade som belöning. Han disponerar jakträtten för 80-90 tusen hektar mark som ägs av staten och sköts av domänverket. Störst är området i Bergslagen där han brukar arrangera en årlig älgjakt. CG säljer sin andel vilket brukar täcka omkostnaderna. Silvia jagar inte själv men brukar ibland följa med för att hon tycker om stillheten och närheten till CG där ute i skogen.

*

CG och även kronprinsessan Victoria träffar mycket politiker, näringslivsfolk och offentliga tjänstemän genom sin s k "mat och prat"-strategi: bjudluncher, -supéer och -middagar, s k kanapé-politik. Pratet tycks mest bestå i att de ställer frågor i olika ämnen och lyssnar intresserat. CG påstår sig med tiden ha blivit allt mer accepterad som en medlem av dessa kretsar. Republikanska Föreningen påstår detta bygger upp en lobbykraft som är åtminstone potentiellt farlig för demokratin. Inget sådant har dock kunnat ledas i bevis. CG lobbar men påstår sig inte ens själv veta resultatet. "Det finns en annan möjlig förklaring. Genom att umgås ansikte mot ansikte, under avspända former, kan en makthavare få potentiella kritiker att bli mer vänligt inställda till honom eller henne."⁸³⁴ Och detta tros vara motivet:

Orsaken till att kungahuset behöver bedriva mat, prat och makt-strategin är att det nästan helt saknar formellt existensberättigande. För att spela någon som helst roll i samhället måste kungen bygga sin egen maktbas.

⁸³² Gösta Ollén. Reflex: Kronprinsens umgänge. Punschdrickarna och Krocketspelarna. Expressen, 1969-04-30.

⁸³³ Gösta Ollén. Reflex: Kronprinsens umgänge. Punschdrickarna och Krocketspelarna. Expressen, 1969-04-30.

⁸³⁴ Anders Billing. Hovets makt. Fokus, 2010-04-29.

Sammantaget står faktiskt kungen, trots att han är statschef, efter grundlagsreformen organisatoriskt nästan helt utanför det offentliga systemet. De flesta sammanhang som vi i allmänheten är vana att se kungen i – eriksgator, invigningar och andra former av firande som exempelvis Nobelfesten – är inte att betrakta som offentlig verksamhet.

Hovet som företeelse berörs inte alls i grundlagen. Det går inte ens att svara på vilken juridisk form som »hovstaterna« har. Detta trots att hovet numera ger ut en verksamhetsberättelse och upprättat ett bokslut med resultat och balansräkning.

De juridikforskare och statsvetare som Fokus har talat med vet inte hur de ska beteckna hovet och beskriver det med ord som »en kvarleva från historien« och »en egen sfär som kungen har för sig självt«.

Hovet är alltså vad det själv vill vara. Inte offentligt. Inte ett privat bolag.

Apanaget då? Det anslag som regeringen varje år betalar ut till hovet? Nej, inte heller detta är baserat på någon lag, utan utgör ett återkommande förslag i budgeten varje år. Med apanaget kommer heller inga uttalade motkrav på hovet, mer än vilka utgifter summan är tänkt att täcka.

Inte ens kungens roll som »rikets främste representant i förhållande till andra länder«, som det står på hovets hemsida, är reglerad i svenska lagar. Den kommer i stället ur folkkrätten som dock är sparsmakad med krav på vad ett statschefsskap innebär, här finns mest sedvänjor och traditioner att luta sig emot. I slutändan är det regeringen som har makten även här, men den väljer att anlita hovet vid varje statsbesök. I princip skulle regeringen i stället kunna vända sig till ett privat eventföretag, och låna in statschefen i de få ögonblick där han eller hon krävs.

Sammantaget saknar alltså hovet formell förankring och behöver nätverka för att inte marginaliseras.⁸³⁵

Flertalet politiker brukar se det som en plikt att delta. Vänsterpartisterna kan dock vara svårflörtade. Så här säger t ex Jonas Sjöstedt:

Jag har varit i direkt kontakt med kungahuset två gånger, det räcker för mig. Första gången var inför valet till EU-parlamentet 1995. Kungen skulle till Bryssel strax efter valet och vi som förväntades bli EU-parlamentariker skulle bjudas på middag med statschefen. Innan inbjudan sändes ut, strax före valet, ringde en stroppig dam från hovet hem till lägenheten i Umeå.

– Titel? Frågade hon.
– Metallarbetare, svarade jag, för det var ju det jag var.
Det vart tyst i anda änden på luren.
– Det är faktiskt ingen titel, sa hovdamen sedan avmätt.

Jag visste inte vad jag skulle svara, bestämde mig bara i samma ögonblick för att tacka nej till inbjudan. Säkert kunde man ha varit grosshandlare, hovnarr eller tamburmajor men inte metallare i deras värld. Det räcker för mig, det är inte min värld.

En annan gång [förmodligen hösten 1997] hade jag, fråga mig inte varför, tackat ja till en lunch med Victoria i EU-parlamentet. Nej, fråga mig inte varför, jag begriper fortfarande inte själv vad jag hade där att göra. Victoria var professionellt artig, superytlig och trevlig som jag minns det. Men de andra som var där, det var f-imej otroligt. Kungafjäsket är nog det jag tycker mest illa om, vad monarkin gör med intelligenta människor, det är värre än snark, folk blir helt märkliga. Kronprinsessan hit, kronprinsessan dit och en helt menlös konversation. Brrrr.⁸³⁶

Det förefaller inte vara allmänt känt att i CGs plikter inte bara ingår att öppna riksdagen och leda skifteskonseljer, informationskonseljer och utrikesnämnden utan där ingår också att hålla sig informerad om in- och utrikespolitiken, civilsamhället och krigsmakten. För det räcker inte de sammanträden som anges i författningen. Göran Persson begränsade statsrådets

⁸³⁵ Anders Billing. Hovets makt. Fokus, 2010-04-29.

⁸³⁶ Jonas Sjöstedt. Vilket bröllop? 2010-06-09.

information vid konseljerna till tre minuter, vid något tillfälle två minuter för att hålla sammanträdestiden. Förmodligen en anledning till de många ”privata” audienserna.

*

CG förknippas med börds- och penningadel. 1973 bestod bördsadeln av 20 tusen personer, ¼ procent av folkmängden. Penningadeln är ju inte lika klart avgränsad från resten av befolkningen men anta att den är lika stor. (Penningadel $\approx$ Förmögenhet > 50 miljoner.) Båda grupperna är dåligt representerade i partiväsendet. De hävdar mera sina intressen genom lobbyverksamhet men framförallt håller de låg profil och flyr hellre utomlands än tar strid. Som politisk bas är det inte mycket att hurra för. Den grupp som aktivt stöder CG är ännu mindre. Kanske ett par hundra personer. CGs pr-verksamhet att bredda stödet är av yttersta vikt.

Silvia tycks inte ha haft någon funktion i detta politiska rävspel om monarkins överlevnad. Hon sysslade med sitt. Liksom Sibylla före henne är hon ganska isolerad från det svenska samhället. I början umgicks hon med fruarna till CGs vänner och sedan även med mammorna till barnens vänner. Hennes övriga umgänge kommer ur välgörenhetsarbetet och hennes tyska och brasilianska släkt.

*

Det finns en Sifo-undersökning från 1978⁸³⁷ om vad svenska folket förväntar sig av CG i fråga om nätverkande. Först och främst skall han träffa den politiska eliten, därefter representanter för civilsamhället, i sista hand resterna av det gamla ståndssamhället. Han skall definitivt inte träffa kändisar = societeten, artister, idrottsmän o s v:

Man märker också kravet [från befolkningen] att kungen håller kontakt med de olika ”eliterna” i samhället. Här dominerar de nya eliterna, vetenskapsmän, företagare, fackföreningsledare, över de gamla eliterna av officerare och präster. Det är också en klar förväntan att kungen skall ägna sig åt dem som har det svårt: sjuka, åldringar, handikappade och invandrare. Däremot finns det ingen förväntan hos allmänheten att kungen skall hålla kontakt med "det galanta sällskapslivets lejon" adel och kändisar. Endast en procent ansåg kungen skulle umgås med kändisar.

[Det var även viktigt att CG kom i kontakt med "det arbetande folket": kroppsarbetare, lägre tjänstemän och motsvarande. Man trodde att CGs omgivning hindrade honom.]

Som väl framgår har CG bara uppfyllt förväntningarna till hälften. Särskilt har han ägnat sig åt att mörka sitt mindre galanta kändisliv på Alexandras och liknande ställen vilket mycket riktigt har straffat sig. Någon särskild energi att träffa kroppsarbetare har han heller inte visat – hellre kungligheter och nobelpristagare. Han är dock mycket intresserad av småföretagare.

Adeln har successivt försvunnet ur sammanhanget. Vid början av 1900-talet var högvakten, UD och slottsstaterna fortfarande ett adelsreservat. Nu är det bara slottsstaterna. Ämnet är känsligt. Slottets informationsavdelning undviker att svara på frågor om de anställdas sociala bakgrund.

Tabell. Vilka typer av personer ska kungen ha kontakt med? Procent. Källa: SVT Studio S & Sifo, 1978-04.

---

⁸³⁷ Sifo, 1978-04. I: Aftonbladet, Dagens Nyheter & Svenska Dagbladet, 1978-05-30.

Svenska politiker	63
Utländska statschefer	50
Utländska kungahus	33
Diplomater	32
Utländska politiker	28
Arbetare, ämbetsmän, handikappade & sjuka	25
Fackliga förtroendemän, företagsledare	24
Aktiva inom folkrörelserna	23
...	
Tjänstemän	8
Officerare	7
Invandrare	7
Präster	4
Svensk adel	2
Kändisar	1